

КОШТОВНЕ ТА ДЕКОРАТИВНЕ

КАМІННЯ

www.gems.org.ua

№ 1 (115) березень 2024

У номері:

Основні характеристики родоніту
та його імітації на ювелірному
ринку України >> 4

Гемологічна характеристика
яшми Донбасу >> 10

КОШТОВНЕ ТА ДЕКОРАТИВНЕ КАМІННЯ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Засновник – Державний
геомологічний центр України

Редакційна колегія:

Гелета О.Л.
(головний редактор, канд. геолог. наук)
Нестеровський В.А.
(заст. головного редактора,
д-р геолог. наук)
Вижва С.А. (д-р геолог. наук)
Митрохин О.В. (д-р геолог. наук)
Михайлов В.А. (д-р геолог. наук)
Павлишин В.І. (д-р геолог.-мін. наук)
Василенко С.П.
(канд. геолог. наук, Польща)
Загожджон П.
(д-р філософ. з геолог. наук, Польща)
Кадурін С.В. (канд. геолог. наук)
Котенко В.В. (канд. техн. наук)
Татарінцев В.І. (канд. геолог.-мін. наук)
Шевченко С.В. (канд. геолог. наук)

Редакція:

Максюта О.В.
(літературна редакція,
дизайн і верстка)

Ідентифікатор медіа: R30-01525

(за рішенням Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення
про реєстрацію від 16.10.2023 № 1083)

Видавець та виготовлювач:

Державний гемологічний центр України
(ДГЦУ)

Адреса редакції, видавця та виготовлювача:

Державний гемологічний центр України
вул. Дегтярівська, 38–44
м. Київ, 04119
Тел.: +380 (44) 492-93-28
+380 (44) 492-93-18
E-mail: olgel@gems.org.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ДК № 1010 від 09.08.2002

Підписано до друку 25.03.2024
за рекомендацією
Науково-технічної ради ДГЦУ

Формат 60×84/8. Ум. друк. арк. 3,255.
Тираж 20 пр.
Папір офсетний, друк цифровий.
Ціна 86 грн 00 коп.

На першій сторінці обкладинки: флюорит.
Фото В. Суrowsкої.

Передрукування матеріалів журналу можливе
лише з дозволу редакції.
Думка редакції може не збігатися з думкою
автора.

© Коштовне та декоративне каміння, 2024

Виходить 4 рази на рік
Заснований у вересні 1995 року

№ 1 (115)
березень 2024

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ.....	3
ДОСЛІДЖЕННЯ І РОЗРОБКИ	
Суrowa В., Гелета О., Ляшок В. Основні характеристики родоніту та його імітації на ювелірному ринку України.....	4
Гелета О., Нестеровський В., Суrowa В. Гемологічна характеристика яшми Донбасу.....	10
ЗАКОНОДАВСТВО	
Шевченко С., Курса О. Торгові назви і торгові марки природного дорогоцінного каміння як маркетингові інструменти сучасного світового ринку.....	14
КАМІНЬ У МИСТЕЦТВІ	
Триколенко С., Триколенко Е. Природні форми мінералів у ювелірних виробках Ганни Лісової.....	19
КАЛЕНДАР ВИСТАВОК.....	23
ІНФОРМАЦІЯ.....	24

MINISTRY OF FINANCE OF UKRAINE
STATE GEMMOLOGICAL CENTRE OF UKRAINE

PRECIOUS AND DECORATIVE

STONES

SCIENTIFIC PRACTICAL JOURNAL

Issued quarterly
Founded in September 1995

FOUNDER – STATE GEMMOLOGICAL
CENTRE OF UKRAINE

Editorial Board:

Geleta O.
(editor-in-chief, Ph.D.)
Nesterovskyi V. (Dr.)
(deputy editor-in-chief, Ph.D.)
Vyzhva S. (Dr.)
Mytrohyn O. (Dr.)
Myhailov V. (Dr.)
Pavlyshyn V. (Dr.)
Vasylenko S. (Ph.D., Poland)
Zagozdzon P. (Ph.D., Poland)
Kadurin S. (Ph.D.)
Kotenko V. (Ph.D.)
Shevchenko S. (Ph.D.)
Tatarintsev V. (Ph.D.)

№ 1(115)
march 2024

Executive Editor:

Maksiuta O.
(Literary editor,
design and imposition)

Media ID: R30-01525
(according to the decision of the National
Council of Television and Radio
Broadcasting of Ukraine on registration
dated 10/16/2023 No. 1083)

Publisher and manufacturer:
State Gemmological Centre of Ukraine

**Address of the edition, publisher and
manufacturer:**
State Gemmological Centre of Ukraine
38-44, Deghtyarivska Str., Kyiv
04119, Ukraine
Tel.: +380 (44) 492-93-28
+380 (44) 492-93-18
E-mail: olgel@gems.org.ua

Publisher certificate number:
DK 1010 dated 09.08.2002

Signed for printing 25.03.2024
by recommendation of the
Scientific-Technical Board SGCU.

Format 60×84/8. Conditional quires 3,255.
Circulation 20 ps.
Offset paper, digital.
Price 86.00 грн.

The cover: Fluorite.
Foto by V. Surova.

Reprinting of the magazine materials is
possible only with the permission of the
editorial staff.
Any opinions expressed in signed articles are
understood to be the opinions of the authors
and not of the publisher.

© Precious and Decorative Stones, 2024

CONTENTS

FROM THE EDITORS.....	3
RESEARCH AND DEVELOPMENT	
<i>Surova V., Geleta O., Lyashok V.</i> The main rhodonite characteristics and its imitations on the jewellery market of Ukraine.....	4
<i>Geleta O., Nesterovskyi V., Surova V.</i> Gemological characteristics of Donbas jasper.....	10
LEGISLATION	
<i>Shevchenko S., Kursa O.</i> Trade names and trademarks of natural gemstones as marketing tools of modern world market.....	14
STONE IN ART	
<i>Trykolenko S., Trykolenko E.</i> Natural forms of minerals in Hanna Lisova's jewelry.....	19
EXHIBITIONS CALENDAR.....	23
INFORMATION.....	24

Шановні друзі!

Представляємо до вашої уваги перший у 2024 році випуск журналу «Коштовне та декоративне каміння» і пропонуємо ознайомитися з новими публікаціями наших авторів, яким ми щиро дякуємо за співпрацю!

У першій публікації номеру фахівці ДТЦУ розглянули родоніт та його імітації, а також його місце на українському ювелірному ринку.

О. Гелета, В. Нестеровський, В. Сулова у своїй статті дослідили яшми і яшмоподібні породи, виявлені в межах Донецької складчастої споруди.

С. Шевченко і О. Курса у своєму дописі навели історичні назви коштовного каміння, яких бракує у вітчизняному законодавстві, виконали порівняння «статусу» деяких різновидів коштовного каміння у законодавстві США та України.

Також пропонуємо ознайомитися зі статтею про використання мінералів природних форм у ювелірних виробках Ганни Лісової.

Всього найкращого і хай щастить!

Редакція журналу
«Коштовне та декоративне каміння»

Dear friends!

We present to your attention the latest issue of the magazine "Precious and Decorative Stones" and offer you to familiarize yourself with the new publications of our authors. We are sincerely thank them for their cooperation!

Rhodonite and its imitations are considered in the first publication as well as its place on the Ukrainian jewelry market.

O. Geleta, V. Nesterovskiy and V. Surova examined jasper and jasper-like rocks that discovered within the Donetsk folded structure in their article.

S. Shevchenko and O. Kurasa in their note gave the historical names for those gem stones, missing in domestic legislation as well as performed a comparison of the "status" of some varieties of precious stones in the legislation of the USA and Ukraine.

We suggest to familiarize yourself with the article on the of natural forms of minerals use in Hanna Lisova's jewelry.

Kindest regards and best of luck!

"Precious and Decorative Stones"
magazine editors

УДК 549, 553.8

В.М. Сурова, головний фахівець відділу експертизи напівдорогоцінного та декоративного каміння
E-mail: surver@ukr.net

О.Л. Гелета, кандидат геологічних наук, заступника директора – керівник відділу експертизи напівдорогоцінного та декоративного каміння
E-mail: olgel@gems.org.ua

В.І. Ляшок, головний фахівець відділу експертизи напівдорогоцінного та декоративного каміння
E-mail: the_vadik@ukr.net

Державний гемологічний центр України
вул. Дегтярівська, 38–44, Київ, 04119, Україна

Основні характеристики родоніту та його імітації на ювелірному ринку України

(Представлено доктором геологічних наук, професором Вишвою С.А.)

У публікації розглянуто родоніт, його фізичні, оптичні та гемологічні властивості; природні і штучні імітації родоніту, поширені на українському ювелірному ринку, а також критерії для їх ідентифікації. Наведено геологічні і якісні характеристики родоніту з основних родовищ світу і України.

Ключові слова: родоніт, імітації родоніту, родоніт українського походження, діагностика родоніту, гемологічна характеристика родоніту.

Вступ

Назва «родоніт», як правило, відразу асоціюється з природним камінням рожевого, рожево-червоного кольору з чорним дендритовим рисунком. Слід зазначити, що на ринку природного каміння родонітом називають і мінерал, і гірську породу, яка переважно складає цим мінералом (рис. 1, 2).

Свого часу в деяких країнах родоніт розроблявся як марганцева руда, але більш широке застосування, проте, набув у виготовленні ювелірних і декоративно-прикладних виробів.

Назву родоніту дав у 1819 році німецький натураліст Крістоф Фрідріх Яше від грецького «ρόδον» – троянда або рожевий. Перші згадки про цей мінерал під назвою «орлець» датуються 1790 роком, коли його було виявлено південніше Єкатеринбурга в Уральських горах. Загалом «орлець» – це місцева назва гірської породи, складе-

Рисунок 1. Друза родоніту, родовище Сан-Мартін Майн (Перу)

Рисунок 2. Родоніт, родовище Nekerova (Словаччина)

ної родонітом та продуктами його зміни. З уральського родоніту в XIX столітті виготовлено багато ювелірних і декоративно-ужиткових виробів, серед яких овальна чаша діаметром 2 м (рис. 3). Також цей камінь у своїх виробках часто використовував Карл Фаберже [3].

Нині завдяки привабливому рожево-рожево-червоному кольору і текстурному рисунку попит на ювелірному ринку на вироби з родоніту залишається стабільним.

Але попри те, що родоніт зараз у світі видобувають на багатьох родови-

щах і дефіциту природного матеріалу немає, на українському ринку ювелірних виробів існує велика кількість його імітацій природного і штучного походження. В Україні також є розвідані запаси родоніту промислової рентабельності, які на сьогодні не розробляють.

В основу цієї статті покладено дослідження основних характеристик родоніту, його діагностичних критеріїв та способів ідентифікації природних і штучних імітацій цього мінералу.

Рисунок 3. Овальна чаша з родоніту

Під час дослідження було використано 42 зразки природного родоніту і його імітацій у сировині та виробів, з яких 14 зразків з українських проявів і Прилуцького родовища.

Визначення діагностичних гемологічних характеристик проведено з використанням стандартного гемологічного обладнання. Для мікроскопічних досліджень було використано гемологічний мікроскоп «Gemmaster L 230V» та імерсійний мікроскоп «Eickhorst Gemmoscope».

Вимірювання спектрів рентгенівського випромінювання досліджених зразків виконано методом рентгенофлуоресцентного аналізу (далі – РФА) за допомогою спектрометра енергій рентгенівського випромінювання «SER-01» моделі «ElvaX-Light» з інтервалом досліджень від Na до U відповідно до «Методики діагностики дорогоцінного каміння та його замінників».

Родоніт і його основні характеристики

Родоніт – ланцюжковий силікат марганцю та кальцію із загальною формулою $\text{CaMn}_3\text{Mn}[\text{Si}_5\text{O}_{15}]$. Часто містить незначні кількості домішок Mg та Fe.

Родоніт має метаморфогенне походження і є продуктом переробки первинних кремнисто-карбонатних осадків [1]. Переважно спостерігається в метаморфічних породах, багатих марганцем, у вигляді середньо-, дрібнозернистих суцільних агрегатів, прожилків, суцільних щільних або зернистих мас. Кристали зустрічаються погано утворені табличчасті, ізометричні, рідше призматичної форм.

Мінерал утворюється у процесі регіонального метаморфізму осадових марганцевих руд внаслідок метасоматичної зміни оксидів чи карбонатів марганцю, опалу або кварцу. Родоніт, як порівняно низькотемпературний мінерал, зрідка зустрічається в гідротермальних, а також контактно-метасоматичних родовищах в асоціації з родохритом, бустамітом й іншими мінералами марганцю.

Родоніт також відомий під іншими назвами – «гетероклін», «манганоліт», «пайсбергіт», «орлець», «рубіновий шпат», «рожевий шпат», «бакан», «роговий камінь», «червоний камінь» тощо, які, як правило, мають локальну прив'язку до місць видобування мінералу.

Структурні дослідження і встановлення нових видів у групі родоніту показали, що колишня спрощена формула MnSiO_3 не представляє загальну групу родоніту і не відповідає дійсності. Чистий родоніт з домінуванням Mn буде точніше виражатися як $\text{Mn}^{2+}\text{Mn}^{2+}_3\text{Mn}^{2+}[\text{Si}_5\text{O}_{15}]$. У 2019 році цей склад був визнаний новим кінцевим членом групи родоніту – вітінкіїтом [2].

Деякі попередні аналізи вказують на те, що багато матеріалів, які зараз називають родонітом, насправді є вітінкіїтом, феррородонітом (Fe-заміщений аналог) або піроксмангітом (поліморфом високого тиску та низької температури відносно родоніту такого самого складу MnSiO_3) [2].

Родоніт з великим вмістом родохриту відомий як лакрузит.

Декоративні властивості

Колір родоніту: рожевий до червоно-рожевого, іноді яскраво-червоний, рожево-червоний, сіро-рожевий, світло-рожевий, червоно-коричневий, часто червоний з чорними прожилками і дендритами гідроксидів і оксидів марганцю. Забарвлення зумовлене Mn^{2+} з незначними домішками Fe^{2+} , Mn^{3+} [5].

Найбільш типовим і розповсюдженим є непрозорий різновид родоніту із забарвленням у рожевих відтінках і текстурним рисунком, утвореним чорними прожилками і дендритами.

Найбільш рідкісним і цінним є різновид напівпрозорого родоніту з насиченим червоним забарвленням. Його як вставки в ювелірних виробів використовують обмежено, оскільки він переважно є предметом колекціонування.

У ювелірних і декоративно-прикладних виробів здебільшого використовують непрозорий родоніт, який добре обробляється і є більш зносостійким. Для ювелірних прикрас зазвичай вибирають родоніт яскраво-рожевого забарвлення, що просвічує. Для виробництва різьблених і декоративно-ужиткових виробів (канделябри, скриньки, вази тощо) застосовують, як правило, нерівномірно забарвлений пейзажний родоніт.

Крім того, родоніт недостатньо стійкий до впливу атмосферної вологи: якщо мінерал кілька місяців поспіль знаходиться у вологому середовищі або у воді, його поверхня може почорніти і повністю покритися плівкою оксидів марганцю, що погіршить декоративно-естетичний вигляд.

Фізичні характеристики

Твердість: 5,5–6,5.

Густина: 3,40–3,76 (зернисті маси – 3,40–3,76, у середньому – 3,57–3,66; прозорі – 3,66–3,68).

Злам: нерівний, раковинистий.

Прозорість: непрозорий, просвічує.

Блиск: тьмянний, скляний.

Люмінесценція: інертна, іноді слабка червона (SW).

Риска: біла.

Спайність: досконала.

Кристалічна система: триклінна.

Реакція з кислотою: не реагує [2, 5, 6].

Оптичні характеристики

Показник заломлення: 1,711–1,752 (для вкрапель – 1,73, для включень кварцу – 1,54; прозорі різновиди – 1,723–1,737).

Двозаломлення: 0,010–0,014.

Оптичний характер: двовісний (+).

Плеохроїзм: жовтувато-червоний, рожево-червоний [2, 5, 6].

Якісні характеристики

Основними характеристиками якості родоніту є колір, насиченість забарвлення, текстурний рисунок, просвічуваність, розмір зразків, тріщинуватість.

На ринку природного каміння виділяють такі градації родоніту за якістю:

- тип А – родоніт насичено-рожевого кольору з однорідним або дендритовим текстурним рисунком, що становить не більше 15 % відносно загальної площі поверхні каменю;

- тип В – родоніт рожевий, темно-рожевий, світло-рожевий з текстурним рисунком, де дендрити і плями оксидів Mn становлять від 15 до 30 % відносно загальної площі поверхні каменю;
- тип С – світло-рожевий, сіро-рожевий, біло-рожевий родоніт з коричневи-ми, чорними, білими плямами та прожилками, що становлять від 30 до 70 % відносно загальної площі поверхні каменю або вкраплений у вміщуючій породі.

Основні родовища родоніту

Родоніт зустрічається на деяких родовищах марганцю переважно у вигляді масивної гірської породи в комплексі з іншими мінералами: бустамітом, кварцом, родохрозитом, спесартином, тефроїтом та іншими [2, 3].

Основними родовищами, на яких добувають родоніт у кристалах, є: Franklin Mine у штаті Нью-Джерсі (США), Sterling Mine (США), Morro da Mina mine (Бразилія), Conselheiro Lafaiete (Бразилія), Broke Hill (Австралія), Woods Mine (Австралія), Zinc Corporation Mine (Австралія), San Mart (Перу), San Martín Mine (Перу) [2]. На родовищі Franklin Mine (США) окремі кристали можуть сягати у розмірі до 20 см (рис. 4) [2].

Рисунок 4. Друза кристалів родоніту, родовище Franklin Mine (США), колекція ННПМ НАН України

У некристалічних уламках родоніт зустрічається на більшій кількості родовищ: Woods Mine, Wood's Rhodonite Mine, Broke Hill та ін. (Австралія), Малосидельниківське, Курчаківське, Бородулінське (рф), Franklin Mine, Sterling Mine, Betts Manganese Mines (США), Morro da Mina mine (Бразилія), Amranihy rhodonite deposits (Мадагаскар) (рис. 5), родовища Перу, Пакистану, Афганістану, України [2].

Рисунок 5. Попільничка з родоніт-кварцової породи, родовище Amranihy rhodonite deposits (Мадагаскар)

Родоніт на ринку України

Родоніт на українському ринку природного камення було досліджено за зразками, представленими на спеціалізованих виставках «Світ мінералів», «Україна самоцвітна» та ін.

«Галтовка» (Пакистан)

«Гантелі» (Австралія)

«Гантелі» (Мадагаскар)

Рисунок 6. Вироби з родоніту різних родовищ світу

На вітчизняному ринку наявні вироби з родоніту родовищ Перу, Мадагаскару, Австралії, Афганістану, Пакистану (рис. 6). Як правило, вони представлені галтованим камінням («галтовка»), зокрема, крупного розміру («гантелями»), тілами сферичної форми, кабошонами, різьбленими виробами. Також зустрічається сировина і вироби часів бувшого СРСР з Малосидельниківського і Бородулінського родовищ.

Імітації родоніту

Як будь-яке затребуване на ринку каміння, родоніт також імітують. Раніше це робили за допомогою скла [3], а зараз переважно використовують полімерно-синтетичний матеріал (кераміку). Крім того, використовують природні імітації родоніту – родохрозит і туліт.

Сьогодні на ринку найпоширенішою штучною імітацією родоніту є кераміка [7]. Такі імітації виготовляють у різних відтінках рожевого, рожево-червоного кольорів з прожилковим або однорідним текстурним рисунком (рис. 7). Імітація родоніту зі скла у наш час зустрічається здебільшого у вінтажних виробках.

Рисунок 7. Імітації родоніту полімерно-синтетичним матеріалом (керамікою)

Основними методами діагностики імітацій родоніту з полімерно-синтетичного матеріалу є оптико-мікроскопічні. При такому дослідженні можна спостерігати зернистість (рис. 8), склоподібні вкраплення, прожилки, складені мілкою крихтою з металевим блиском. Показник заломлення і густина будуть нижчими ніж у природному родоніті. При наявності у складі імітації карбонатних складових (CaCO_3) на дію кислоти відбуватиметься реакція «закипання» (табл. 1).

Зіставлення спектрів РФА показало значну різницю між природним родонітом і його штучною імітацією з кераміки. Так, у спектрах імітації спостерігаються Ca, Fe, Si, тоді як у родоніті – Mn і незначні піки Si, Fe (рис 9).

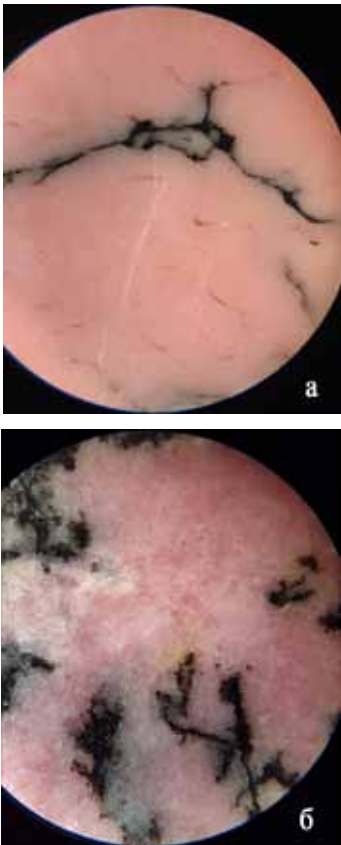

Рисунок 8. Макрознімок полімерно-синтетичного матеріалу (а) і природного родоніту (б)

Туліт

Родохрозит

Рисунок 10. Природні імітації родоніту

Таблиця 1. Діагностичні характеристики родоніту і його штучних імітацій

	Родоніт	Кераміка	Скло
Структура	Однорідна, зерниста	Неоднорідна, вкраплена	Відсутня
Густина	3,40–3,76	1,88–2,2	2,55–2,65
Показник заломлення	1,711–1,752	1,5–1,55	1,5–1,55
Твердість за Моосом	5,5–6,5	4,5–5,5	5,5–6
Прозорість	Непрозорий, просвічує	Непрозорий	Напівпрозорий, просвічує
Реакція на кислоту	Відсутня	Реакція «закипання» за наявності у складі карбонатів	Відсутня

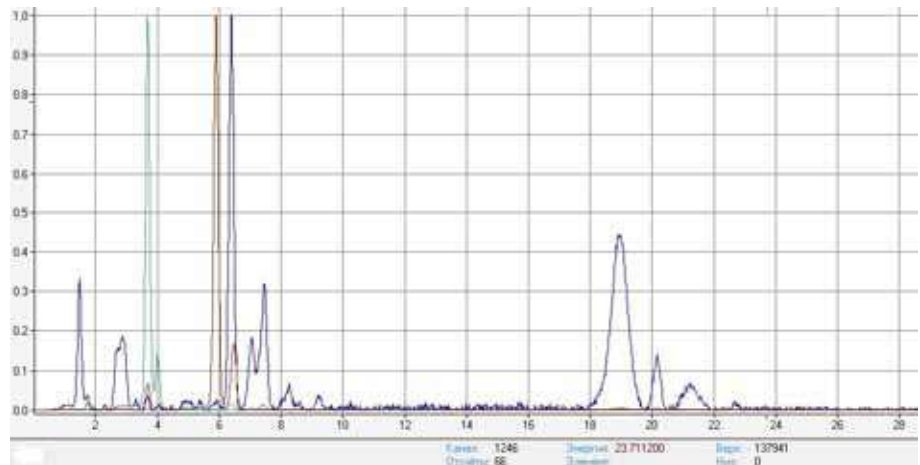

Рисунок 9. Родоніт (червоний спектр), кераміка (синій і зелений спектри)

Таблиця 2. Діагностичні характеристики родоніту та його природних імітацій

	Родоніт, MnSiO_3	Родохрозит, MnCO_3	Туліт, $(\text{CaCa})(\text{AlAl})\text{O}[\text{Si}_2\text{O}_7][\text{SiO}_4](\text{OH})$
Блиск	Скляний, тьмяний	Тьмяний, жирний	Тьмяний
Густина	3,40–3,76	3,45–3,7	3,1
Показник заломлення	1,711–1,752	1,594–1,820	1,695
Твердість за Моосом	5,5–6,5	3,5–4	6–7
Реакція на кислоту	Відсутня	Реагує	Відсутня

Хоча родохрозит і туліт відомі ювелірні камені і мають свою нішу на ювелірному ринку, іноді їх можуть продавати як родоніт завдяки схожості кольорів (рис. 10). Під час діагностики слід пам'ятати, що вони є різними мінералами, і тому мають різні фізико-хімічні

характеристики (табл. 2). Головними відмінностями є фізичні (густина) та оптичні (мікроскопічні, світлозаломлення) характеристики, а також текстурний рисунок, реакція з кислотою (для родохрозиту). На спектрах РФА спостерігається різний хімічний склад.

Родоніт українського походження

В Україні промислові поклади родоніту ювелірно-виробної якості зустрічаються на Українському щиті (Побужжя, Приазов'я, західна частина Кіровоградського блоку) і в Карпатах. В Карпатських горах вони пов'язані з метаморфізованими сланцями і кварцитами Мармароського кристалічного масиву (Чивчинський і Рахівський виступи) [1]. У межах Чивчинського виступу є розвідане Прилуцьке родовище, у межах Рахівського п'ять проявів: Кузя, Діловецьке, Банське, Кобилецьке, Рударня-Глімея.

На цих проявах і родовищі родоніт знаходиться в асоціації з родохрозитом. Ці родоніт-родохрозитові породи зустрічаються серед метаморфізованих серицит-хлорит-кварцових, серицит-кварцових та хлорит-серицитових сланців і кварцитів палеозойського віку у вигляді лінзоподібних тіл і прожилків, розмір яких становить від $2 \times 2 \times 2$ до $30 \times 30 \times 20$ м [8].

Також родоніт може бути в асоціації з родохрозитом і піроксманганітом [1]. Такі породи утворюють переважно невеликі прожилки потужністю 0,5–3 см, однак зустрічаються роздуви і прожилки до 10–12 см.

Як правило, у більшості випадків родоніт-родохрозитові породи Українських Карпат являють собою хаотично розташовані прожилки потужністю 0,5–1,5 см, іноді плями 0,3–2 см серед кварцитів.

Колір цих родоніт-родохрозитових порід рожевий, світло-рожевий, рожево-коричневий, коричнево-рожевий, рожевий з коричневими плямами, сіро-рожевий, зеленувато-сірувато-рожевий. Забарвлення часто неоднорідне, плямисте з переходами від темно- до світло-рожевого з плямами коричневого, бежевого, сірого, зеленувато-сірого кольорів. Текsturні рисунки переважно фантазійні, прожилково-вкраплені, прожилкові, зрідка однорідні (рис. 11, 12).

Густина родоніт-родохрозитових руд Українських Карпат – 3,55–3,62 (переважно 3,62) г/см³, показник заломлення (вимірний методом краплі) – 1,65–1,68, твердість за шкалою Мооса – 5,5–6.

За гемологічним дослідженням зразків з родовища Прилуцьке і прояву Рударня-Глімея до 80 % цих родоніт-родохрозитових порід придатні для виробництва галтовки, сферичних тіл, кабошонів, різьблених виробів, мозаїки і можуть належати до виробного каміння, а незначна частина придатна для виготовлення ювелірних прикрас.

Рисунок 11. Родоніт-родохрозитова порода, прояв Рударня-Глімея

Рисунок 12. Родоніт-родохрозитова порода, родовище Прилуцьке

Висновки

1. Родоніт на ринку України є популярним природним камінням, яке імітують за допомогою природних і штучних матеріалів.

2. Штучні імітації родоніту діагностують завдяки відмінним від природного родоніту фізико-хімічним властивостям.

3. В Україні є промислові запаси родоніт-родохрозитових порід, придатних для видобування родоніту і виготовлення прикрас та різьблених виробів.

Використані джерела

1. Довгий С.О., Павлишин В.І., Квасниця І.В. 100 мінералів України: монографія. Київ: УкрІНТЕІ, 2018. 286 с.
2. Mindat.org. URL: https://www.mindat.org/a/best_rhodonite.
3. Буканов В. Цветные камни: геммологический словарь. Санкт-Петербург: Наука, 2001. 206 с.
4. Franca Caucia, Luigi Marinoni, Maria Pia Riccardi, Omar Bartoli, and Maurizio Scacchetti. Rhodonite-Pyroxmangite from Tanatz ALP, Switzerland. *Gems & Gemology*, Spring, 2020. P. 110–123.
5. Gemdat.org. URL: <https://www.gemdat.org/gem-3407.html>.
6. Гелета О.Л., Суrowa В.М. Атестація та експертна оцінка напівдорогоцінного каміння: навч. посіб. Київ: ДГЦУ, 2020. 60 с.
7. Суrowa В., Гаєвський Ю., Горобчишин О., Ляшок В. Штучні замітники напівдорогоцінного каміння. Частина 2. *Коштовне та декоративне каміння*. 2023. №3 (113). С. 4–8.
8. Панченко В.И., Лукашенко Н.Г. Отчет о поисково-оценочных работах на проявлении родонита Прилуки Карпат за 1981-1983 гг.: Том 1, 1983. 132 с.

References

1. Dovgyi S., Pavlyshyn V., Kvasnytsya I. 100 minerals of Ukraine: monograph. Kyiv: UkrINTEI, 2018. 286 p. [in Ukrainian]
2. Mindat.org. URL: https://www.mindat.org/a/best_rhodonite.
3. Bukanov V. Colored stones: gemology dictionary. Saint Petersburg: Nauka, 2001. 206 p. [in Russian]
4. Franca Caucia, Luigi Marinoni, Maria Pia Riccardi, Omar Bartoli, and Maurizio Scacchetti. Rhodonite-Pyroxmangite from Tanatz ALP, Switzerland. *Gems & Gemology*, Spring, 2020. P. 110–123.
5. Gemdat.org. URL: <https://www.gemdat.org/gem-3407.html>.
6. Geleta O.L., Surova V.M. Certification and expert assessment of semi-precious stones: study manual. Kyiv: SGCU, 2020. 60 p. [in Ukrainian]
7. Surova V., Gayevsky Yu., Horobchysyn O., Lyashok V. Artificial analogues of semi-precious stones. Part 2. *Precious and decorative stones*. 2023. №3 (113). P. 4–8. [in Ukrainian]
8. Panchenko V., Lukashenko N. Report on survey works on the rhodonite Priluki Karpat manifestation for 1981–1983.: Volume 1, 1983. 132 p. [in Russian]

UDC 549, 553.8

V. Surova, Chief Specialist of the Department of Semi-precious and Decorative Stones Examination
E-mail: surver@ukr.net

O. Geleta, Ph.D. (Geol.), Deputy Director-Head of the Department of Semi-precious and Decorative Stones Examination
E-mail: olgel@gems.org.ua

V. Lyashok, Chief Specialist of the Department of Semi-precious and Decorative Stones Examination.
E-mail: the_vadik@ukr.net

State Gemmological Centre of Ukraine
38–44 Deghtyarivska Str., Kyiv, 04119, Ukraine

The main rhodonite characteristics and its imitations on the jewellery market of Ukraine

Rhodonite, its physical, optical and gemological properties are considered in the publication as well as common natural and artificial rhodonite imitations on the Ukrainian market, and criteria for their identification. The geological and qualitative characteristics of rhodonite from the main world and Ukrainian deposits are given.

Keywords: rhodonite, rhodonite imitations, rhodonite of Ukrainian origin, rhodonite diagnostics, gemological characteristics of rhodonite.

УДК 552.08+552.12+553.8

О.Л. Гелета, кандидат геологічних наук, заступника директора – керівник відділу експертизи напівдорогоцінного та декоративного каміння¹

E-mail: olgel@gems.org.ua

В.А. Нестеровський, доктор геологічних наук, професор кафедри нафти та газу, директор Геологічного музею²

E-mail: nesterovski@univ.kiev.ua

В.М. Сулова, головний фахівець відділу експертизи напівдорогоцінного та декоративного каміння¹

E-mail: surver@ukr.net

¹Державний гемологічний центр України

вул. Дегтярівська, 38–44, Київ, 04119, Україна

²ННІ «Інститут геології» Київського національного університету імені Тараса Шевченка

вул. Васильківська, 90, Київ, 03022, Україна

Гемологічна характеристика яшми Донбасу

(Представлено доктором геологічних наук, професором Вижвою С.А.)

У статті розглянуто яшми і яшмоподібні породи, що були виявлені в межах Донецької складчастої споруди, описано геологічну будову їх проявів та надано гемологічну характеристику корисної копалини. Наведено висновки щодо перспективності використання цього природного каміння як ювелірно-виробного і колекційного матеріалу.

Ключові слова: яшма, яшмоподібна порода, Донбас, Донецька складчаста споруда, Донецький кряж, Каракубське родовище флюсових вапняків.

Вступ

Яшма є силіцитною гірською породою, складеною в основній масі мікрозернистими і крипнокристалічними агрегатами кварцу і халцедону з суттєвими (до 20 %) домішками дисперсних глинистих мінералів, польових шпатів, оксидів та гідроксиди заліза і марганцю, епідоту, амфіболів, хлориту, опалу, гранату, карбонатів, сульфідів та ін. Якісне і кількісне співвідношення породоутворювальних і другорядних мінералів та характер їх розподілу в об'ємі породи надають їй велике розмаїття забарвлення і численні комбінації текстурного рисунка [3].

На сучасному ринку коштовного каміння термін «яшма» застосовується як до гірських порід, які власне є яшмою за науковим визначенням, так і до тих, які насправді є метаморфітами, вулканітами, метасоматитами, роговиками

тощо, і навіть таких, що не містять мінералів кремнезему в значній кількості, але характеризуються строкатим забарвленням, незернистою будовою, високою твердістю, здатністю до обробки і полірування [1, 4, 8].

У цій статті автори дотримувались терміну «яшма» в його узагальненому комерційному розумінні.

Визначення діагностичних характеристик яшми проводилось за допомогою такого обладнання: гемологічна лупа з 10-кратним збільшенням, лампа денного світла «Дозор» (довжина хвилі 4000 К), ваги з гідростатичною приставкою, рефрактометр, шкала Мооса. Для мікроскопічних досліджень було використано гемологічний мікроскоп «Gemmater L 230V», петрографічний мікроскоп, імерсійний мікроскоп «Eickhorst Gemmoscope».

Яшма Каракубського прояву

Каракубська яшма локалізована в межах поширення вулканогенно-осадкових, інтенсивно змінених порід девонського розрізу Донбасу. Тут встановлені авгітові і офітові базальтові порфіри, туфи, доломітизовані і перекристалізовані вапняки. На денну поверхню яшма виходить у долині річки Мокра Волноваха, де найперспективнішим є прояв, що розкривається на флангах Каракубського родовища флюсових вапняків (2,5 км на захід від селища Роздольне Старобешівського району Донецької області).

Яшма Каракубського прояву являє собою малопотужний (в середньому до 1 метра) моноклінально залягаючий пласт на контакті девонських туфів основного складу і вапняків турнейського ярусу карбону, які залягають у вигляді пластоподібних тіл серед порфірів. Це відслонення прослідковується на від-

стань до 350–400 метрів на обох берегах середньої течії річки Мокра Волноваха.

За петрографічним складом каракубська яшма є силіцизованим і хлоритизованим фельзитовим порфіритом, що також відмічав Семенченко Ю.В. [7]. Вона має мікро-криптозернисту структуру і однорідну, плямисту, смугасту та брекчієвидну текстури.

У ході виконання науково-дослідної роботи у Державному гемологічному центрі України [5, 6] було проведено аналітичне опрацювання шліфів зразків каракубської яшми і встановлено, що це пелітоморфна порода вулканічного походження (туф) з криптозернистою структурою. За хімічним складом належить до кислого (ліпарит) або середнього складу. Основна маса представлена однією з модифікацій SiO_2 (дослідити її мінеральний склад оптичними методами за збільшення до $600\times$ не було можливо через дуже малі розміри кристалів). В основній масі виділяються уламки раніше розкристалізованого матеріалу, порфіровидні ізометричні кристали кварцу (іноді трапляються скелетні кристали) $> 25\%$ і КПШ $> 5\%$. У гніздах і тріщинках викристалізовується дрібнозернистий кварц, інколи з гідроокисами заліза. Останні також утворюють облямівки навколо порфірових вкраплень.

Фізико-механічні і декоративні властивості каракубської яшми детально досліджували В.А. Нестеровський [3, 4], а також О.Л. Гелета і В.М. Сурова під час виконання науково-дослідної роботи [6]:

- густина: 2,42–2,48 г/см³;
- пористість: 7,5–7,9 %;
- водопоглинення: 0,72–0,75;
- абсолютна твердість ($H_{\text{ср.}}$): 810–815 кг/мм²;
- твердість за шкалою Мооса: 6–7.

Забарвлення каракубської яшми зумовлене наявними в різних співвідношеннях хлоритом і гідроксидами заліза. В цілому переважають зеленкуваті, сіро-зелені, жовто-зелені, жовто-бурі, рожево-зелені і коричнево-зелені кольори, іноді зустрічаються блакитно-зелені і жовто-зелені.

Каракубська яшма досить міцна, вона добре обробляється і полірується до дзеркального блиску. Її недоліком є висока тріщинуватість і крихкість, через що вона розколюється на плити розміром 20–30 см за середньої товщини близько 15 см [7]. Яшма може застосо-

уватись у ювелірних виробках, каменерізнному промислі, художній мозаїці.

Запаси яшми Каракубського прояву були оцінені об'єднанням «Південьукраїногеологія». Вони становлять 1073 куб. м за категорією С2, при цьому вихід кондиційної сировини близько 12,5 %.

Яшма прояву «Джерельне»

У межах Донецького кряжу також виявлено ще один прояв яшмоподібних порід, який знаходиться на лівому березі річки Мокра Волноваха, що на 500 метрів північніше від селища Джерельне Старобешівського району Донецької області. Тут у береговому обриві на ділянці протяжністю близько 170 метрів розкривається елювій, який представлений невеликими брилами і уламками яшмоподібних порід. В геологічній будові цього відслонення беруть участь карбонатні породи (мергелі, доломіт, вапняки) візейського і турнейського ярусів нижнього карбону, які знаходяться в зоні контакту з гранітоїдами Приазовського масиву. Сама зона контакту зазнала значного хімічного перетворення і силіцизації. Довжина зміненої ділянки становить близько 50 метрів [3].

За петрографічним складом яшми прояву «Джерельне» відповідають силіцизованому мергелю. Породотвірними мінералами тут є халцедон, кварц, кальцит, гідрослюди і гідроксиди заліза. Окварцювання порід нерівномірне, плямисте. В окремих місцях породи інтенсивно пронизані тонкими прожилками халцедону, який поширений більше в порожнинах вилуговування і вздовж контакту з гранітоїдами. Структура мікрозерниста, криптозерниста. Текстура плямиста, смугасто-плямиста. Забарвлення строкате, переважно жовто-сіре з фіолетовим відтінком. Зустрічаються також світло-сірі, бузкові, фіолетові, рожево-фіолетові, жовті, жовто-бурі, червоні різновиди. Сировинні уламки яшми, придатні до обробки, можуть мати розміри до $30\times 20\times 20$ см, але бездефектні ділянки мають не більше 5×5 см. Головним недоліком цих порід є висока пористість.

Гемологічна характеристика яшми Каракубського прояву

Каракубські яшми характеризуються переважно зеленкуватим і зеленкуватим-сірим забарвленням, рідше блакитно-зеленим, зеленкуватим з рожевими,

бежево-рожевими, жовто-коричневими і червоно-коричневими смугами і плямами в поєднанні з такими текстурами:

- 1) пейзажна (рис. 1);
- 2) однорідна (рис. 2, 4а);
- 3) смугаста (рис. 4б);
- 4) брекчієвидна (рис. 3);
- 5) плямиста (рис. 5).

Твердість каракубської яшми за шкалою Мооса становить 6–6,5. Злам нерівний, черепашковий. Люмінесценція відсутня. Яшма є непрозорою і не просвічує. Має задовільну здатність до механічної обробки, після шліфування і полірування її поверхня набуває дзеркального блиску. Середні розміри сировинних уламків каракубської яшми становлять $30\times 25\times 20$ см. Негативним фактором, що погіршує її якість, є значна пористість.

Гемологічна характеристика яшми прояву «Джерельне»

Яшма прояву «Джерельне» переважно має жовто-сіре з фіолетовим відтінком забарвлення. Інколи зустрічаються рідкісні для яшми кольори: бузковий, фіолетовий, рожево-фіолетовий. Текстура плямиста або смугасто-плямиста. Твердість за шкалою Мооса – 6,5. При наявності сировинних уламків розміром до $30\times 20\times 20$ см її негативним фактором є висока пористість.

Висновок

Яшми Донбасу за текстурно-коліристичними характеристиками, здатністю до обробки і полірування є гарним ювелірно-виробним матеріалом для виготовлення декоративних виробів невеликого розміру, кабашонів, вставок для ювелірних прикрас, оригінальних виробів «hand made» у вигляді куль, пірамідок, окатаних взірців, сувенірів, мозаїки тощо, а також як предмети для колекціонування.

Проте ці породи тріщинуваті і пористі, розміри їх сировинних уламків незначні, вони не мають відповідних геологічних запасів, які б дозволяли проводити їх промислове видобування.

Відносно сприятливим і фінансово не затратним буде видобування яшми Донбасу на проявах, які промислово пов'язані з гірничими розробками інших корисних копалин (Каракубське родовище флюсових вапняків) або знаходяться в розсипах чи доступних відслоненнях (яшма прояву «Джерельне»).

Рисунок 1. Пейзажна яшма, Каракубський прояв, полірований зразок

Рисунок 2. Блакитно-зелена однорідна яшма, Каракубський прояв, полірований зразок

Рисунок 3. Зелена брекчієвидна яшма, Каракубський прояв, полірований зразок

а)

б)

Рисунок 4. Кабошони з каракубської яшми: а) однорідний текстурний рисунок; б) смугастий текстурний рисунок

Рисунок 5. Зелена плямиста яшма, Каракубський прояв, полірований зразок

Використані джерела

1. Гелета О.Л., Нестеровский В.А. Яшма та її декоративні різновиди. *Коштовне та декоративне каміння*. 2020. № 3. С. 7–15.
2. Гелета О.Л., Нестеровский В.А., Сурова В.М. Гемологічна характеристика різновидів яшми Українського щита. *Коштовне та декоративне каміння*. 2021. № 1. С. 14–19.
3. Нестеровський В.А. Геологія і гемологічна оцінка самоцвітної сировини осадових комплексів України: дис. ... д-ра геол. наук: 04.00.21. Київ, 2006. 464 с.
4. Нестеровский В.А. Яшмовый потенциал Украины. *Сучасні технології та особливості видобутку, обробки і використання природного каміння*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 17 жовт. 2012 р. Київ, 2012. С. 8–14.
5. Сурова В.М. Ляшок В.І. Дослідження текстурно-колеристичних і споживчих характеристик яшм та яшмоїдів з родовищ України. *Коштовне та декоративне каміння*. 2012. № 3. С. 8–11.
6. Дослідження текстурно-колеристичних і споживчих характеристик яшм та яшмоїдів з родовищ України: звіт про НДР (заключний) ДГЦУ; кер. О.Л. Гелета. Київ, 2011. 106 с. № ДР 0111U007923.
7. Семенченко Ю.В., Агафонова Т.Н., Солонинко И.С. и др. Цветные камни Украины: монография. Киев: Будівельник, 1974. 188 с.
8. Яковлева М.Е. Минералогический состав и структура некоторых разновидностей яшм, связанных с основными эффузивами: *Тр. Минер. муз. им. А.Е. Ферсмана*. Вып. 25. Москва, 1976. С. 227–233.

References

1. Geleta O., Nesterovskyi V. Jasper and its decorative varieties. *Precious and Decorative Stones*. 2020. № 3. P. 7–15. [in Ukrainian]
2. Geleta O., Nesterovskyi V., Surova V. Gemological characteristics of the varieties of jasper of the Ukrainian Shield. *Precious and Decorative Stones*. 2021. № 1. P. 14–19. [in Ukrainian]
3. Nesterovskyi V. Geology and a gemological estimation of gem raw materials of sedimentary complexes of Ukraine: the dis. ... Ph.D. in Geological a guide: 04.00.21. Kyiv, 2006. 464 p. [in Ukrainian]
4. Nesterovskyi V. Jasper potential of Ukraine. *Modern technologies and features of extraction, processing and use of natural stone: materials of the XII Internat. scient.-pract. conf.*, Kyiv, Octob. 17, 2012. Kyiv, 2012. P. 8–14. [in Russian]
5. Surova V., Lyashok V. Study on the texture-coloristic and consumer characteristics of jasper and jasperoids from the Ukraine deposits. *Precious and Decorative Stones*. 2012. № 3. P. 8–11. [in Ukrainian]
6. Research into the texture-coloristic and consumer characteristics of jasper and jasperoids from the Ukraine: report on research work (final) SGCU, research lead O.L. Geleta. Kyiv, 2011. 106 p. № DR 0111U007923. [in Ukrainian]
7. Semenchenko Yu., Agafonova T., Soloninko I. and others. Colored stones of Ukraine: monografiya. Kyiv: Budivel'nyk, 1974. 188 p. [in Russian]
8. Yakovleva M. Mineralogical composition and structure of some varieties of jasper associated with basic volcanic rocks: *Tr. Miner. museum named after A.E. Fersman*. Vol. 25. Moscow, 1976. Vyp. 25. P. 227–233. [in Russian]

UDC 552.08+552.12+553.8

O. Geleta, Ph.D. (Geol.), Deputy Director-Head of the Department of Semi-precious and Decorative Stones Examination¹

E-mail: olgel@gems.org.ua

V. Nesterovskyi, D. Sc (Geol.), Professor of the Department of Petroleum Geology²

Email: v.nesterovski@ukr.net

V. Surova, Chief Specialist of the Department of Semi-precious and Decorative Stones Examination¹

E-mail: surver@ukr.net

¹State Gemmological Centre of Ukraine

38–44 Deghtyarivska Str., Kyiv, 04119, Ukraine

²Institute of Geology, National Taras Shevchenko University of Kyiv

90 Vasylkivska Str., Kyiv, 03022, Ukraine

Gemological characteristics of Donbas jasper

The article examines jasper and jasper-like rocks that discovered within the Donetsk folded structure, also describes the geological structure of their manifestations and gives the gemological characteristics of the jasper. Conclusions regarding the prospects of using this natural stone as gem and collection material are given.

Key words: jasper, jasper-like rock, Donbas, Donetsk fold structure, Donetsk ridge, Karakub deposit of flux limestones.

УДК 549.091

*С.В. Шевченко, кандидат геологічних наук, доцент, зав. кафедри загальної та структурної геології**E-mail: shevchenko.s.v@ntu.one**О.В. Курса, аспірант кафедри загальної та структурної геології**E-mail: kursa.o.v@ntu.one**НТУ «Дніпровська політехніка»,**пр. Д. Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна*

Торгові назви і торгові марки природного дорогоцінного каміння як маркетингові інструменти сучасного світового ринку

(Рекомендовано доктором геологічних наук, професором Михайловим В.А.)

У статті наведено історичні назви коштовного каміння, яких бракує у вітчизняному законодавстві, виконано порівняння «статусу» деяких різновидів коштовного каміння у законодавстві США та України, проаналізовано існуючі торгові назви і торгові марки, що з'явилися на ринку протягом останніх десятиліть.

Ключові слова: дорогоцінне каміння, напівдорогоцінне каміння, торгова назва, торгова марка.

Актуальність

Ринок дорогоцінного каміння протягом кількох останніх десятиліть демонструє появу нових торгових назв, які марно шукати у вітчизняному законодавстві. Водночас слід звернути увагу і на ті торгові назви, які не ввійшли до Закону України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними» [1], але відомі на сучасному світовому ринку і з кожним роком лише додають у популярності серед покупців, чисельність яких теж невпинно зростає. Іншими словами, чинна вітчизняна класифікація як мінімум потребує уточнення і доповнення.

Зв'язок з попередніми дослідженнями

У виконаних в останні роки роботах дослідників Державного гемологічного центру України, а також Науково-до-

слідного експертно-криміналістичного центру МВС України відзначається, яку роль грає класифікація природного каміння України для сприяння підприємству і розвитку вітчизняного ринку, якими є основні підходи до запровадження класифікації коштовного каміння, гармонізованої відповідно до світового досвіду, порушується питання перегляду державних стандартів України у сфері гемології і ювелірної справи, досліджується юридична природа терміну «дорогоцінне каміння», зокрема, у судовій експертизі [2–5].

Постановка проблеми

Разом з тим не розкритими залишаються питання конкретизації історичних назв коштовного каміння, не врахованих розробниками вітчизняного законодавства, відповідність створеної класифікації правовому полю сучасного світового ринку, а також роль торгових назв і торгових марок у становленні і розвитку сучасного світового ринку.

Викладення основних результатів

Класифікації. Порівняємо позиції коштовного каміння в українському і американському законодавстві. Відповідно до Кодексу Федеральних Правил США [6] термін «precious stones» вживають у такому значенні: це речовина, що має якості дорогоцінної, визнану ринком красу, рідкість і цінність та містить алмаз, корунд (включно з рубінами й сапфірами), берил (включно зі смарагдами й аквамаринами), хризоберил, шпінель, топаз, циркон, турмалін, гранат, кристалічний і криптокристалічний кварц, олівіновий перидот, танзаніт, жадеїт, нефрит, сподумен, польовий шпат, бірюзу, лазурит, опал.

Відразу стає очевидним, що американські законодавці зосередилися на мінералогічних назвах, що дало змогу об'єднати під однією назвою всі можливі різновиди того чи іншого дорогоцінного каменю, передбачивши тим самим можливі відкриття в рамках того чи іншого мінерального виду. Наприклад,

відкриття таких різновидів берилу, як пеццоттаїт (pezzottaite) та джонкойвулаїт (johnkoivulaite) прекрасно вписується в американське законодавство, але ці камені не можуть вважатися дорогоцінними відповідно до законодавства України. Не говорячи вже про надзвичайно рідкісний червоний берил – біксбіт. Назвавши у законі лише аквамарин і берил (очевидно, зелений), українські автори забули про геліодор, мorganіт, гошеніт, ростерит.

Можна продовжити далі і не знайти у вітчизняному законодавстві місця для таких коштовних різновидів гранату, як гранат *Малі*, гранат *малая* (існує проблема коректної інтепретації назв), умбаліт, лейкогранат, райдужний андрадит, тим більше вже не говорячи про надзвичайно коштовні зараз гранати зі зміною кольорів, особливо з олександритовим ефектом.

Гранат малая

Гранат Малі

Умбаліт

З іншого боку, розпочавши перелік кольорових різновидів, українські розробники поданого законодавства зупи-

нилися на деяких назвах. Серед кольорових сапфірів – лише рожевий і жовтий. А як же фіолетовий, зелений, чорний, лейкосапфір, де папараджа, зрештою, що поєднує в собі помаранчевий і рожевий кольори?

Турмаліни наведені під одним загальним терміном. Але вартість турмаліну *Параїба* немов би натякає, що у такій класифікації його місце – як мінімум у II порядку. Але як про такий турмалін дізнатися українському покупцеві, який вирішив поцікавитися вітчизняним законодавством?

Начисто забули автори нормативного документа такі унікальні коштовні камені, як топаз-імперіал і аметрин. Відсутні такі яскраві камені, як ларимар, петерсит, амоліт, нууміт.

Навівши у законі рідкісний евклаз, чомусь забули про еремеєвіт, таафеїт, мусгравіт, грандидьєрит, сапфірин, дьюморт'єрит, енстатит, пейніт і багато інших рідкісних видів дорогоцінного каміння.

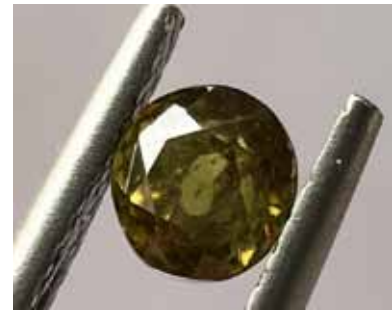
Навівши чудові плеохроїчні камені, такі як кліногуміт, кордієрит, аксиніт, випустили з уваги андалузит, кіаніт, корнерупін, сфен (титаніт), діаспор (султаніт), апатит.

Але підемо далі і порівняємо, які камені з українського законодавства не відповідають американському. Ці результати наведено в таблиці 1.

Таблиця 1. Порівняння статусу деяких коштовних каменів у законодавстві США і України

Вид або різновид	США	Україна
Кварц криптокристалічний	Дорогоцінне	Напівдорогоцінне
Нефрит		
Жадеїт		
Польові шпати		
Лазурит		
Бірюза		

І якщо про халцедони і сердолік, зокрема, можна сперечатися щодо їх «статусу», то фахівцям відомо, що апокарбонатний нефрит чистого білого кольору і наближених відтінків може коштувати до 30 тисяч доларів США за кілограм, а жадеїт під загальною назвою «фей-цуй», який добувають лише у двох регіонах планети (М'янма і Гватемала) оцінюють ще дорожче. Враховуючи значення жадів (нефрит і жадеїт)

Сфен

Діаспор

для культури і ментальності мешканців Китаю, а також той факт, що обсяг ринку жадеїту і ювелірних прикрас з жадеїтом перевищує весь ювелірний ринок світу в декілька разів, навряд чи можна сприймати ці камені у сенсі напівдорогоцінних.

Польові шпати віднесені до напівдорогоцінних. Але ціни на орегонський сонячний камінь (геліоліт) від 500 до понад 1000 доларів США за карат явно суперечать такому розумінню. Та й зважаючи на здоровий глузд, місце польових шпатів – різноманітних іризуючих сонячних каменів, лабрадору, андезину й інших – саме там, де вже присутні адуляр і фероортотлаз, тобто серед каміння дорогоцінного.

Рідкісний афганський лазурит сине-фіолетового кольору (так званий сорт нілі) і бірюза (наприклад, з родовищ Ірану) серед напівдорогоцінного каміння – очевидний нонсенс.

З іншого боку, через те, що в українському законодавстві є, а в американському немає малахіту, чароїту, тигрового і котячого ока, яшми та ще багатьох різновидів, вони не перестають бути коштовним камінням.

Сам термін «напівдорогоцінний», а також тлумачення поняття «дорогоцінне каміння» з додаванням до їх переліку синтетичних і штучних каменів, взагалі, є неприйнятним для світової правової практики. Про це чітко говорять правила, оприлюднені у відомому документі CIBJO «Blue Books».

Правові і економічні наслідки класифікацій. Згідно з Постановою КМУ [7], атестацію відповідних різновидів каміння передоручили здійснювати суб'єктам підприємницької діяльності. Але ж який сенс величезному підприємству, де добувають залізисті кварцити, окремо виділяти і атестувати, а потім отримувати відповідну ліцензію на видобуток джеспіліту, який за законодавством належить до напівдорогоцінного каміння, а в розкривних змінених породах часто можливий видобуток псевдоморфоз кварцу по волокнистих мінералах – тигрового, соколиного і котячого ока? Аналогічна ситуація для підприємств з видобутку базальту (можливий супутній видобуток агатів), керамічної сировини (можливий супутній видобуток пегматиту), будівельних гранітів (можливий супутній видобуток епідозиту). Як мотивувати територіальні громади на видобуток скам'янілого дерева на родовищах пісків місцевого значення? Більшість ресурсів коштовного каміння України,

як свідчать результати наших досліджень [8], представлені проявами, і саме в руках територіальних громад вирішення питань їх ефективної розробки.

Таким чином, такі штучно створені перепони не дозволяють ефективно розвиватися внутрішньому ринку. Імпортуємо закордонне, хоча могли б успішно експортувати своє.

Брендування і торгові марки як інструмент розвитку ринку. Тепер поглянемо на таку особливість, яка притаманна не лише сучасному ринку, а взагалі спостерігається від початку знайомства людства з коштовним камінням. Мова про намагання якось виокремити певні різновиди серед інших, і якщо раніше маркетингові інструменти дозволяли «запускати» на ринок коштовне каміння під певними торговими назвами, то нині підприємці все частіше звертаються до захисту своїх майнових прав і пропонують покупцям коштовне каміння певних торгових марок.

І мова не лише про кольорове коштовне каміння на кшталт кварцу, турмаліну, гранатів чи навіть рубіну (тут пальму першості з кількості одержаних прав на торгові назви [9] тримає американська компанія «Columbia Gem House, Inc.»). Мова саме про діаманти. Свого часу продукція австралійської копальні з видобутку алмазів «Argyle» дозволила маркетологам створити відповідні промоушн-кампанії для кольорових діамантів. Так на ринку з'явилися торгові назви «Champagne diamond» і «Cognac diamond». А діаманти насиченого коричневого кольору «Chocolate Diamond» віднедавна є торговою маркою компанії «Le Vian Corp» [10].

Наші дослідження щодо торгових назв і торгових марок сучасності лише розпочато, але попередні результати

(табл. 2) вже показують певні напрями, за якими працює сучасна світова маркетингова думка. Звісно, найбільше торгових назв пов'язано з кварцом і різноманітними різновидами кремнезему (скам'яніле дерево, халцедони, яшми). Очевидним є той факт, що підкреслення певних властивостей коштовного каміння у торговій назві (марці) створює привабливу картину в очах покупця і дозволяє продавцю тримати ціни на відповідному рівні, а також збільшувати продажі за рахунок розповсюдження знань (інформації) про нову торгову назву і збільшення кількості покупців.

Висновки

1. Класифікація природного каміння України в частині дорогоцінного і напівдорогоцінного каміння потребує значного доповнення або переформатування за прикладами кращих світових зразків нормативно-правової творчості.

2. У нинішньому вигляді законодавство України у сфері дорогоцінного каміння не сприяє, а, навпаки, гальмує ініціативи з розвитку вітчизняного ринку – імпортувати товари легше, ніж виробляти власну продукцію, а тим більше її експортувати.

3. Одним з дієвих інструментів розвитку сучасного ринку коштовного каміння є активне застосування торгових назв, а також патентування торгових марок. Це дозволяє сфокусувати увагу покупця на певних властивостях або особливостях коштовного каміння, які виокремлюють його серед інших різновидів і додають привабливості, а попит, зрештою, і визначає успішність і впізнаваність тієї чи іншої торгової назви.

Таблиця 2. Деякі сучасні торгові назви і торгові марки за різновидами дорогоцінного каміння

Корунд	Турмалін	Шпінель	Кварц	Халцедон	Скам'яніле дерево	Хризоліт	Діопсид	Гранат	Алмаз
Pomme Ruby®	Paraiba tourmaline	Cobalt blue spinel	Fire Citrine® Sunset quartz Medusa quartz Fire quartz	Gem Silica Aquaprase Iris Agate	Conk wood Louisiana «Palm Wood»	Mesa Verde Peridot®	Tashmarine® Imperial Diopside®	Grape Garnet® Raja Garnet®	Chocolate Diamond®
Nyala Ruby®	Tourmaline Lagoon	Mahenge spinel	Lavanda quartz Bordo quartz	Blue lace agate Ocean Jasper	Peanut Wood			Ant Hill Garnet	Champagne diamond
Golden sheen sapphire	Seafoam Tourmaline® Liddicoatite Watermelon tourmaline	Jedi spinel	Tangerine quartz Lemon quartz	Agatized Coral				Mali Malaya Umbalite Color change garnet Tavorite	Cognac diamond Salt & Pepper Diamond
			Strawberry quartz Petroleum Quartz Hollandite Star Quartz Dumortierite quartz Grape agate	Mookaite Turritella Agate Apricot Agate Crazy Lace Agate Tree agate					

*Примітка. Торгові назви показані звичайним шрифтом; торгові марки позначені символом ® і виділені жирним курсивом.

Використані джерела

1. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними: Закон України від 18.11.1997 № 637/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/97-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Гелета О.Л., Горобчишин О.В., Кічняєв А.М., Сулова В.М., Нестеровський В.А., Вижва С.А. Основні підходи до запровадження класифікації коштовного і декоративного каміння, гармонізованої відповідно до світового досвіду. *Коштовне та декоративне каміння*. 2017. № 4 (90). С. 17–22.
3. Татарінцев В.І., Вишнеvsька Л.І., Ємельянов І.О., Зубарев С.М. Щодо перегляду державних стандартів України у сфері гемології та ювелірної справи. *Коштовне та декоративне каміння*. 2016. № 4 (86). С. 34–37.
4. Татарінцев В.І., Вишнеvsька Л.І. Дорогоцінне, коштовне каміння: історичні та нормативні аспекти термінології, які впливають на формування Державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння України. *Коштовне та декоративне каміння*. 2019. № 1 (95). С. 15–18.
5. Баранов, П.М., Шевченко, С.В., Кірін, Р.С. Юридична природа терміна «дорогоцінне каміння» у судовій експертизі: проблеми та шляхи їх вирішення. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2020. № 22 С. 555–571. DOI: 10.32353/khrife.2.2020.44
6. CFR. Electronic Code of Federal Regulations (e-CFR). § 1027.100 Definitions. (e) Preciousstone. URL: <https://www.law.cornell.edu/cfr/text/31/1027.100#e>.
7. Про затвердження Правил атестації дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння: постанова КМУ від 06.09.2000 № 1396. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1396-2000-%D0%BF#Text>.
8. Шевченко С.В. Аналіз та закономірності розподілу каменесамоцвітної сировини у тектонічних структурах України: збірник наук. праць Національного гірничого університету. 2023. № 73. С. 76–93. <https://doi.org/10.33271/crpnmu/73.076>
9. Braunwart E. Branding Techniques and the Fashion Industry. *Gems & Gemology*, 2006, 3, 31.
10. Barnes O. (n.d.). Chocolate Diamonds: All You Need to Know before Considering Them. URL: <https://www.thediamondauthority.org/chocolate-diamonds-what-are-they>.

References

1. On State Regulation of Mining, Production and Use of Precious Metals and Precious Stones and Control over Transactions with Them: Law of Ukraine dated 18.11.1997 № 637/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637/97-%D0%B2%D1%80#Text>. [in Ukrainian]
2. Geleta O., Gorobchyshyn O., Kichniaev A., Surova V., Nesterovskiy V., Vyzhva S. The main approaches to the installing of the classification of precious and decorative stones, harmonized in accordance with world experience. *Precious and Decorative Stones*. 2017. № 4 (90). P. 17–22. [in Ukrainian]
3. Tatarintsev V., Vyshnevskaya L., Emelyanov I., Zubarev S. Revision of state standards of Ukraine in the field of gemology and jewelry. *Precious and Decorative Stones*. 2016. № 4 (86). P. 34–37. [in Ukrainian]
4. Tatarintsev V., Vyshnevskaya L. Gemstones, precious stones: historical and normative aspects of terminology that influence on the formation of the State Fund for Precious Metals and Precious Stones of Ukraine. *Precious and Decorative Stones*. 2019. № 1 (95). P. 15–18. [in Ukrainian]
5. Baranov P., Shevchenko S., Kirin R. Legal nature of the term of precious stones in forensic examination: problems and ways for their resolution. *Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics*. 2020. № 22 P. 555–571. DOI: 10.32353/khrife.2.2020.44. [in Ukrainian]
6. CFR. Electronic Code of Federal Regulations (e-CFR). § 1027.100 Definitions. (e) Preciousstone. URL: <https://www.law.cornell.edu/cfr/text/31/1027.100#e>.
7. On the approval of the Regulation in certification of precious stones, precious stones of organogenic formation, semi-precious stones: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 6, 2000 No. 1396. Date of update: 01.03.2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1396-2000-%D0%BF#Text>. [in Ukrainian]
8. Shevchenko S. Analysis and regularities of gemstone distribution in the tectonic structures of Ukraine: the Collection of Research Papers of the National Mining University. 2023. № 73. P. 76–93. <https://doi.org/10.33271/crpnmu/73.076>. [in Ukrainian]
9. Braunwart E. Branding Techniques and the Fashion Industry. *Gems & Gemology*, 2006, 3, 31.
10. Barnes O. (n.d.). Chocolate Diamonds: All You Need to Know before Considering Them. URL: <https://www.thediamondauthority.org/chocolate-diamonds-what-are-they>.

UDC 549.091.5

S. Shevchenko, Ph.D. (Geol.), As. Prof., Head of Department of General and Structural Geology. E-mail: shevchenko.s.v@nmu.one

O. Kurska, post-graduate student, Department of General and Structural Geology. E-mail: [kurska.o.v@nmu.one](mailto:kursa.o.v@nmu.one)

Dnipro University of Technology,

19 Yavornytskyi ave., Dnipro, 49005, Ukraine

Trade names and trademarks of natural gemstones as marketing tools of modern world market

Historical names of gem stones, which are missing in domestic legislation, are given, a comparison of the "status" of some types of gems in legislation of the USA and Ukraine is made, existing trade names and trademarks that have appeared on the market during the last decades are analyzed.

Key words: precious and semi-precious stones, trade name, trademark.

УДК 739.2

С.Т. Триколенко, кандидат мистецтвознавства, ФОП Триколенко С.Т.
E-mail: baronessainred@gothic.com.ua

Е.Е. Триколенко, дослідник, академія «Dress of Course»
E-mail: ellinaeduardivna@gmail.com

Природні форми мінералів у ювелірних виробках Ганни Лісової

(Рекомендовано доктором геологічних наук, професором В.А. Нестеровським)

Ця стаття є продовженням циклу праць, де розглянуто тенденцію використання мінералів природних, необроблених форм для виготовлення ювелірних прикрас.

Ключові слова: мінерали, природа, ювелірні вироби, кристали.

Вступ

Сучасний розвиток технологій майже щодня виводить світ на новий щабель цивілізації, а цивілізація, як відомо, прагне приборкати хаос. Втім, здебільшого відбувається зворотний процес: цивілізація поступово опускається до рівня первісного хаосу. В соціополітичних межах перемога хаосу обертається катастрофою, культурно-мистецький простір зазнає не таких миттєвих, але не менш значущих змін. Проте питання хаосу і цивілізації стає спірним на тлі стику двох стихій – природи і людської праці, що формує предмет мистецтва. Чи має право мистецтво цілковито приборкувати природний «хаос», і чи є насправді цей «хаос» настільки хаотичним? Розглянемо ці філософсько-етичні поняття на прикладі ювелірного мистецтва.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Ми неодноразово зверталися до теми використання мінералів природних, необроблених форм у ювелірному мистецтві, обґрунтовуючи доцільність такої подачі. Попередній доробок Софії Триколенко становить підґрунтя цієї статті, оскільки містить огляд чималої кількості митців-ювелірів, які працюють з мінералами природних форм.

Формулювання мети статті. Великі ювелірні компанії нещадно руйнують природну структуру кристалів, грануючи їх відповідно до сталих стереотипів. Огранені діаманти, рубіни, сапфіри та інші давно стали асоціюватися з високим соціальним становищем, багатством та розкішшю. Не можна відкидати той факт, що мистецтво огранування потребує чималих зусиль, віртуозності та продумування кожного руху. На нашу думку, огранування є цілковито типовим видом обробки для штучно вирощених кристалів, які апріорі не ма-

ють власної природної унікальності, а отже, немає чого руйнувати. Натомість деякі природні кристали не лише коштовного, а й напівкоштовного каміння є настільки досконалими витворами природи, що людське втручання в їхню форму і фактуру є проявом того самого хаосу – руйнацією справжнього ідеалу заради якоїсь стереотипної мети. На початку ХХІ століття гостро постала проблема екології, яка знайшла відображення в усіх видах мистецтва. Ювелірні вироби не стали винятком. Власне, саме екологічність відображається у тенденції використання мінералів неприборканих, необроблених людиною форм. До такої тенденції схиляється чимало поодиноких ювелірів і невеликих ювелірних майстерень. Особливо хочеться виділити митців покоління 1990-х та початку 2000-х, оскільки саме в їхній творчості чудово розкривається поєднання традиційних ювелірних технік з мінералами природних форм.

Виклад основного матеріалу дослідження та його результати

Наразі ми хочемо ознайомити широкий загал з непересічною творчістю молодшої київської ювелірки Ганни Лісової, засновниці бренду «Handcrafted Jewelry By Hanna Lisova». Ганна займається ювелірною справою з 2016 року, стиль її робіт яскраво вирізняється на тлі київських ювелірів. Ганна та її чоловік Анатолій створюють прикраси, навіяні субкультурою готики та темного фентезі, черпають натхнення з естетики середньовіччя, природи, музики і кіномистецтва. Також на творчість Ганну надихають напрям сюрреалізму та образи змії. Змії неодноразово знаходили втілення у ювелірних прикрасах протягом всієї історії існування ювелірного мистецтва як такого. Струнки, видовжені тіла, неймовірна пластика, блискуча луска, подібна до інкрустації коштовними каменями, – важко знайти більш «прикрасогіничну» істоту. Чимало виробів майстерні пов'язані зі зміями. Майстриня формулює символічну мету – створити найбільшу і найцікавішу колекцію зміїних прикрас у світі. Прагнучи до довговічності своїх виробів, вона працює виключно з коштовними металами і мінералами. Природні, необроблені мінерали були дуже популярними в ранніх виробках Ганни. Втім і на сучасному етапі своєї творчості вона залучає їх у концепції прикрас. Приділяючи значну увагу питанням екології, Ганна працює максимально екологічно, намагаючись витратити якомога менше ресурсів планети. Це один з чинників, чому вона не націлена на велике виробництво. Мисткиня працює за принципом традиційного ювелірного мистецтва – виготовлення одиничних виробів або лімітованих повторів вручну, без використання популярних нині 3D-технологій. За її словами, «виріб, створений людськими руками, наділений душею» [1]. Майстриня віртуозно володіє ювелірними техніками і прагне вирішувати складні завдання. Вона широко використовує ковку й чорніння, надаючи прикрасам певних фактур.

Варто акцентувати увагу на розмаїтті природних форм, тією чи іншою мірою присутніх у її виробках: окрім вже названих елементів зміїного тіла, тут можна побачити безліч рослинних мотивів, а також фактуру кори дерев. Та-

ким чином, природність прикрас досягається шляхом синтезу вставки й оправы. Природні мотиви завжди були одними з найулюбленіших і поширених у ювелірному мистецтві всіх країн і народів. Зокрема, до наших часів збереглися численні зображення рослин і тварин [3]. Окрім необроблених мінералів, ювелірка використовує натуральні гілочки для створення деяких прикрас. На відміну від майстрів-гальваністів, які вкривають справжні матеріали шаром металу, Ганна створює форми для подальшого лиття.

Розпочнемо огляд її виробів з каблучок, які за змістом і формою об'єднані у серію «гілки». Срібна каблучка-гілка з гірським кришталем і білим топазом поєднує в собі і мініатюрну срібну гілку, яка огортає порівняно крупний кристал гірського кришталю, і крихітний огранений білий топаз, який асоціюється з краплиною цивілізації у світі природи (рис. 1).

Рисунок 1

Сама авторка характеризує цей виріб як «гармонію класики та геометрії з непередбачуваними природними формами» [2], тим самим наголошуючи на нерозривній єдності природних й геометричних мотивів у мистецтві. Власне, подібні поєднання досить характерні для сучасних митців-ювелірів. Ми вже наводили подібні приклади у творчості Андрія Комарова та майстерні «ВображаріумМ».

Інший перстень з серії «гілки» має центральну вставку з невеликого кристалу аметисту, забарвлення якого нерівномірно коливається від світло-рожевого до насичено-бузкового (рис. 2). Як і попередньо розглянутий перстень, цей також виготовлено у вигляді гілки, яка огортає палець, немов закручена навколо лоза. Кристал виступає основним та єдиним композиційним елементом, його ніщо не доповнює і від-

ночас не розсіює увагу. Яскравий акцент, яким є цей камінь, підкреслює білизну срібла, одночасно відкидаючи на нього яскраві відблиски.

Рисунок 2

Крупний перстень з великим кристалом гірського кришталю (рис. 3) має значний центральний акцент, оздоблений довкола цитрином та синіми топазами. Масивна срібна оправа не має особливих декоративних елементів, і не привертає до себе надмірної уваги. Вона підкреслює блиск та акцентує природні грані кристала, а дрібні кольорові камінці створюють ефект кольорових відблисків у гранях кристала. На прикладі цієї прикраси можна говорити про колорит виробу. Інтенсивне забарвлення синіх камінців додає не лише кольорів, а й тональності – візуально поглиблюються тіні, і кристал немов виходить на передній план.

Рисунок 3

Кулон «Уроборос з цукровим кварцом та білими топазами» належить до тих самих «зміїних» прикрас, які так полюбляє авторка (рис. 4). Цей виріб відтворює знамениті скандинавські прикраси, які втілювали образ світового змія Йормунганда, що пожирає свій хвіст. Скандинавські мотиви досить часто зустрічаються у виробках Ганни, оскільки саме вони лягли в основу західноєвропейської середньовічної ювелірної традиції, якою так захоплюється мисткиня. Неймовірні форми, у які

здатне сплестися зміїне тіло, протягом тисячоліть вабили представників ювелірного мистецтва різних народів. У цьому виробі світовий змії оповив своїм тілом кристал топазу, немов міфічний образ людського світу, що зависає у просторі неосяжного Всесвіту. Кристал є концентруючим, але не головним елементом композиції. Він радше ілюструє постать змія, не перетягуючи увагу на себе.

Рисунок 4

Аналогічні форму і концепцію мають інші кулони цієї серії із вставками кристалів. Зокрема, хочеться назвати кулон із халцедоном. Халцедон має чимало різновидів, у цій прикрасі перед нами халцедон у вигляді виноградного грона. Бузковий колір центральної вставки доповнюють два огранені аметисти, симетрично розміщені з протилежних боків халцедону. Тут також можна сказати про колорит виробу – яскравий сріблястий блиск підкреслює інтенсивність забарвлення мінералів.

У комплекті до цього кулону можна розглядати перстень з так званим виноградним халцедоном (рис. 5). Обруч

Рисунок 5

і оправа мають форму гілки, яка огортає палець. Обруч тонкий, оправа у вигляді звичайних сріблястих дужок. Форма каменю сама собою досконала, і кріплення має мінімально перекривати структуру вставки. Перстень з піритом має подібну концепцію. Обруч тонкий і мінімально привертає до себе увагу, але дужки оправи крупніші. Втім, розглядаючи це у контексті природних форм гілок обруча і оправи, ми бачимо елемент обплітання каменя коренями. Таку картину можна часто побачити в гірському лісі.

Серезки з гірським кришталем мають форму вербових гілочок, на яких зависли невеликі крижинки. Кристали встановлено біля кріплень, вони виступають основним композиційним елементом. Проте гілочки досить масштабні і докладно деталізовані, а отже, є повноцінними елементами композиції. Тож в цьому виробі ми бачимо поєднання природних форм мінералів з природними формами рослин. Додає життєвості ще й кінетичність: гілочки підвишені на кільцях, завдяки чому можуть вільно гойдатися, як вербові від вітру.

Принципово інша концепція у перснів з барочними перлинами (рис. 6). Вони є втіленням мінімалізму в ювелірному мистецтві. Поверхня барочних перлин нерівномірна, її можна порівняти з ландшафтом поверхні місяця. Оправа пряма, немає жодних декоративних чи природних елементів. Нерівні контури перлин огортають стрічкоподібні лінії оправи, які підкреслюють їх унікальні силуети. Ті аспекти форми, які раніше вважалися непридатними для ювелірної роботи, нині стали затребуваними і подекуди навіть бажанішими завдяки ідеальним геометричним формам.

Рисунок 6

Висновки

Споглядаючи вироби Ганни Лісової, відзначимо їхню мініатюрність і тендітність. Власне, це та риса, яка вирізняє її вироби з необробленими мінералами на тлі виробів інших митців, що працюють в межах цієї тенденції. Вона приділяє неабияку увагу розробці прикрас з пропорційно невеликими вставками, які є чудовим утіленням ідеї мінімалізму в ювелірних прикрасах з необробленими мінералами.

Повертаючись до екологічності творчості Ганни Лісової, варто назвати і той факт, що навіть упаковка її виробів екологічно чиста: вона використовує паперові коробки та екоіскош для пакування.

Творчість Ганни еволюціонує, набуваючи нових цікавих форм і виводячи оновлені концептуальні подачі. Тому споглядання й дослідження її подальшого творчого шляху являє собою значний інтерес для дослідників вітчизняного ювелірного мистецтва. Підсумовуючи наведені приклади, ми можемо сказати, що залучення мінералів природних необроблених форм додає виробам унікальності, одиничності, неповторності. Це те, що відрізняє авторське мистецтво від серійного виробництва. А також це те, що відрізняє первозданний природний порядок від людського хаосу, який іменується цивілізацією.

Використані джерела

1. Лісова Г. Про мене. URL: <https://lisova.jewelry/about>.
2. Лісова Г. Каблучка-гілка з гірським кришталем та білим топазом. URL: <https://lisova.jewelry/shop/kabluchka-gilka-z-girskim-krishtalem-ta-bilim-topazom>.
3. Триколенко С.Т. Застигла природа в творчості майстерні «Воображаріумм». *Науковий вісник Національного музею історії України*: зб. наук. праць. Київ, 2019. С. 541–556.

References

1. Lisova H. About me. URL: <https://lisova.jewelry/about>.
2. Lisova H. Branch ring with rock crystal and white topaz. URL: <https://lisova.jewelry/shop/kabluchka-gilka-z-girskim-krishtalem-ta-bilim-topazom>.
3. Trykolenko S. Strainless nature in the creativity of the studio "Vooobrazhariumm". *Scientific Bulletin of the National Museum of the History of Ukraine*: collection of scientific articles. Kyiv. 2019. No. 4. P. 541–556. [in Ukrainian]

UDC 739.2

S. Trykolenko, PhD of Art Studies, Associate Professor, entrepreneur
E-mail: baronessainred@gothic.com.ua

E. Trykolenko, academy «Dress of Course»
E-mail: ellinaeduardivna@gmail.com

Natural forms of minerals in Hanna Lisova's jewelry

This article is a continuation of the cycle of works in which the trend of using minerals in natural, unprocessed forms for the manufacture of jewelry is considered.

Key words: minerals, nature, jewelry, crystals.

09 / 05 12 / 05 / 2024 Швейцарія, Женева	GemGenève 2024 <i>Міжнародна виставка дорогоцінного каміння та ювелірних виробів</i>
10 / 05 12 / 05 / 2024 Україна, Київ	Магія каменю <i>Міжнародна спеціалізована виставка колекційних мінералів та скам'янілостей, дорогоцінного каміння і прикрас із самоцвітів</i>
25 / 05 26 / 05 / 2024 Чехія, Брно	Minerals Brno 2024 <i>Міжнародна виставка дорогоцінного каміння, ювелірних прикрас і обладнання</i>
06 / 06 08 / 06 / 2024 Польща, Краків	Jubinale Lato <i>Міжнародна виставка ювелірних виробів і годинників</i>
11 / 07 14 / 07 / 2024 Сінгапур, Сінгапур	Singapore International Jewelry Expo <i>Міжнародна виставка ювелірних прикрас і дорогоцінного каміння</i>
17 / 08 19 / 08 / 2024 Австралія, Сідней	International Jewellery Fair <i>Міжнародна ювелірна виставка</i>
29 / 08 31 / 08 / 2024 Польща, Гданськ	Amberif 2024 <i>Міжнародна виставка бурштинових виробів</i>
09 / 09 13 / 09 / 2024 Таїланд, Бангкок	Bangkok Gems And Jewelry Fair 2024 <i>Міжнародна виставка дорогоцінного каміння і ювелірних виробів</i>
17 / 04 20 / 04 / 2024 Туреччина, Ізмір	MARBLE 2024 <i>Міжнародна виставка природного каміння і технологій його обробки</i>
09 / 05 12 / 05 / 2024 Казахстан, Астана	AstanaBuild 2024 <i>Міжнародна виставка будівництва та інтер'єрів</i>
03 / 06 05 / 06 / 2024 Китай, Шанхай	BuildEx China 2024 <i>Міжнародна будівельна виставка</i>
19 / 06 22 / 06 / 2024 Німеччина, Нюрнберг	Stone+Tec Nuernberg 2024 <i>Міжнародна виставка природного каміння і технологій</i>
27 / 08 30 / 08 / 2024 Бразилія, Кашуейру-ді-Ітапемірін	Cachoeiro Stone Fair 2024 <i>Міжнародна виставка природного каміння і технологій</i>
24 / 09 27 / 09 / 2024 Італія, Верона	Marmomacc 2024 <i>Міжнародна спеціалізована виставка мармуру, дизайну мармурових виробів і технологій обробки каменю</i>
26 / 11 29 / 11 / 2024 ОАЕ, Дубай	Middle East Stone 2024 <i>Міжнародна виставка природного каменю та каменеобробки</i>

Шановні читачі!

Нагадуємо, що Державний гемологічний центр України згідно з наказом Міністерства фінансів України від 06.12.2000 № 312

проводить реєстрацію власних і торгових назв

дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення і декоративного каміння з родовищ України

Зареєстровані торгові назви входять до уніфікованої обліково-інформаційної системи власних ознак природного каміння з родовищ України — Реєстру природного каміння України!

Власники свідоцтв про реєстрацію торгових назв отримують можливість:

- вирішувати питання правомірності використання власних і торгових назв природного каміння України;
- підтримки та просування власних і торгових назв на національному та зовнішньому ринках (за рахунок надання інформації про торгову назву на сайті ДГЦУ, в довіднику "КДК" та інших виданнях);
- регулювання прав власників торгових назв природного каміння при здійсненні торгових операцій.

Порядок подання матеріалів на реєстрацію торгові назви природного каміння

1. Подання заяви щодо внесення власної й торгові назв до Реєстру природного каміння на ім'я директора ДГЦУ.
2. Надання до ДГЦУ відомостей у 10-денний термін за таким переліком:
 - документ, що підтверджує право володіння або розпорядження природним камінням (окремим каменем);
 - технічна картка родовища природного каміння (для надрокористувачів);
 - копія протоколу Державної комісії України по запасах корисних копалин (далі — ДКЗ) (для надрокористувачів);
 - стислі письмові пояснення щодо якісних характеристик природного каміння (окремого каменя), необхідні для встановлення їх відповідності власній і торговій назвам;
 - пропозиції щодо власної і торгові назв природного каміння (окремого каменя) українською, російською та англійською мовами (у разі потреби — іншими мовами) з відповідним обґрунтуванням (мотивацією);
 - еталонні зразки (для дорогоцінних, дорогоцінних органогенного утворення і напівдорогоцінних каменів — зразки довільної форми й розмірів; для декоративних каменів — поліровані плити розміром 300 x 300 мм);
 - копія сертифіката радіаційної безпеки.

Перелік власних і торгових назв природного каміння з родовищ України, включених до Реєстру природного каміння, щоквартально публікується в журналі **"Коштовне та декоративне каміння"**.

Детальну інформацію можна отримати на сайті Державного гемологічного центру України gems.org.ua і за тел.: 492-9318, 495-5486.

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ ТА ДОПИСУВАЧІ!

Редакція журналу "Коштовне та декоративне каміння" приймає для публікації наукові та науково-публіцистичні статті, тематичні огляди, нариси щодо коштовного, напівкоштовного та декоративного каміння, виробів з нього, напрямів і культурних використання, новин світового та вітчизняного ринку тощо.

1. Статті публікуються українською, російською або англійською мовою.

2. Матеріали надаються в електронному вигляді у форматі «doc», шрифт – Times New Roman, розмір 12, з одинарним інтервалом, сторінки без нумерації, вирівнювання по ширині, усі поля – 2 см, абзац – 1,25, без переносів, обсяг статті – 2-8 сторінок формату А4.

3. Структура матеріалів:

- УДК;
- назва статті українською (або російською) і англійською;
- ПІБ автора чи авторів українською (або російською) і англійською мовами;
- номер ORCID авторів (за наявності);
- анотація (резюме) українською, російською і англійською мовами;
- ключові слова (не більше 7 слів) українською, російською і англійською мовами;
- текст статті;
- відомості про кожного автора українською (або російською) і англійською мовами, де вказано: прізвище, ім'я та по батькові; науковий ступінь, вчене звання; місце роботи і посада; службова адреса; номер телефону, e-mail;
- список літератури.

4. Малюнки (у форматі JPG) та таблиці (мають бути вертикально розташовані) повинні мати назву та посилання на них у тексті статті.

5. Формули повинні бути набрані у редакторі формул MathType (посилання на формули у тексті мають вигляд (1), (2-4)).

6. Перелік літератури за алфавітним порядком (посилання у тексті мають вигляд [1], [2 – 6]).

7. Рукопис повинен бути датований і підписаний автором.

8. Матеріали подаються до редакції для редагування і корекції тексту не пізніше ніж за 1,5 місяця, а для форматування – за 1 місяць до публікації видання "КДК".

9. Редакція не несе відповідальності за точність викладених у матеріалах фактів, цитат, географічних назв, власних імен, бібліографічних довідок і можливі елементи прихованої реклами, а також використання службових й конфіденційних матеріалів окремих організацій, картографічних установ, усіх об'єктів інтелектуальної власності та залишає за собою право на літературне й граматичне редагування.

10. Неопубліковані матеріали, рисунки, графіки та фото автору не повертаються.

Просимо звертатись за адресою:
ДГЦУ, вул. Дегтярівська, 38-44
м. Київ, 04119
тел.: 492-93-28, тел./факс: 492-93-27
e-mail: olgel@gems.org.ua